

Nr 665.

Av herr **Hagberg** i Malmö, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 223, angående vissa materielbeställningar för försvaret.*

Genom 1942 års försvarsbeslut fastställdes ett nybyggnadsprogram för flottans fartyg omfattande femårsperioden 1942—1947. Efter år 1947 har icke funnits något program på längre sikt för förnyelsen av flottans fartyg, utan byggnadsverksamheten har reglerats år för år.

I två likalydande motioner den 26 januari 1951 väckta den ena inom första kammaren av herrar Ohlon, Andréén och Gränebo (I: 174) samt den andra inom andra kammaren av herrar Hjalmarson, Hedlund i Rådomb och Ohlin (II: 231) framhölls bl. a. att ersättningsbyggnad av såväl stads- som kustjagare, som falla för åldersstrecket, snarast borde komma i gång. Motionärerna hemställde därför, att riksdagen skulle begära en skyndsamt utredning om ersättningsbyggnader för föråldrade jagare och kustjagare. En dylik utredning igångsattes kort tid därefter av chefen för marinen.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 4 den 18 maj 1951 anförde statsutskottet, som under hand inhämtat att nyssnämnda utredning i det närmaste var slutförd, att det vore önskvärt om Kungl. Maj:t redan till innevarande års höstsession kunde förelägga riksdagen förslag i ämnet. Med hänsyn härtill ansåg utskottet att de båda motionerna i här berörd del icke borde påkalla någon riksdagens åtgärd.

Redan den 29 juni avgav chefen för marinen sitt förslag till ny- och ombyggnadsprogram för flottans fartyg för budgetåren 1952/58. Förslaget tillstyrktes av överbefälhavaren.

Chefens för marinen förslag till ny- och ombyggnadsprogram upptog ersättningsbyggnad för fartyg, som falla för åldersstrecket, samt komplettering av eskadrarna med motortorpedbåtar av större typ (T 101) enligt de beslut, som fattats vid 1942 och 1948 års riksdagar. I avsikt att begränsa kostnaderna till i stort sett samma summa som beräknas upparbetas för fartygsbyggnader under innevarande budgetår, tog marinchefen icke upp ersättning för samtliga de fartygstyper, som enligt av statsmakterna fastställda normer för livslängder borde ha ersatts. Således innefattar förslaget icke någon ersättning för de tre Sverigeskeppen eller för kustjagarna Romulus och Remus, ej heller någon kompensation för den kraftförlust, som uppstår i lokalförsvaret vid den förutsatta ombyggnaden av äldre jagare

och kustjagare till fregatter. Det är således ett minimiförslag för att flottans och därmed riksförsvarets styrka skall kunna vidmakthållas.

Jag anser det vara av synnerlig betydelse att förnyelsen av flottans fartygs materiel sker efter en plan löpande på ett antal år. Med hänsyn till industriens allt mera ansträngda leveranskapacitet och nödvändigheten att bedriva byggnadsverksamheten i sådan takt att fartygen bliva ersatta, när de falla för åldersstrecket, anser jag det nödvändigt att planen för byggnadsverksamheten fastställs utan dröjsmål.

Flottans fartygsmateriel utgör grundvalen för den marina organisationen. Det fordras en plan för att arbetet i förvaltningar och på varv, inom staber och vid utbildningsanstalter skall kunna bedrivas effektivt. Utan en plan vinnes ingen stadga i arbetet och därmed inget arbetslugn. En planmässig ersättningsbyggnad är vidare nödvändig för att åstadkomma ett jämnt betalningsutfall, vilket ur statsfinansiell synpunkt måste vara ett önskemål.

Jag anser det nödvändigt att åstadkomma alla de kostnadsbesparingar, som äro möjliga utan att försvarets effektivitet nedgår. Om nybyggnadsverksamheten regleras genom en plan ernås sådana möjligheter. Med en plan, fastställd för ett antal år och som innefattar all ersättningsbyggnad för örlogsfartyg under dessa år, kunna serier av fartyg liksom material för fartygen beställas samtidigt och lägre priser erhållas. De kostnader som av chefen för marinen angivits för planen kunna icke hållas om beställningarna icke kunna läggas ut samtidigt. Ur ekonomisk synpunkt är det därför fördelaktigt att snarast lägga ut beställningar för hela planen.

I särskild skrivelse den 4 oktober 1951 har marinförvaltningen med hänsyn till beställningsläget inom vissa industrier hemställt om bemyndigande att omgående teckna avtal om leverans av huvud- och hjälpmaskinerier till de i planen ingående fyra jagarna av modifierad Ölandtyp till en uppskattningsvis beräknad kostnad av 20 000 000 kronor. I anslutning härtill anför departementschefen i Kungl. Maj:ts proposition nr 223 att ett uppskov med prövningen av denna fråga till 1952 års riksdag kan medföra allvarlig risk för att vissa fartygsbyggnader avsevärt försenas och att under ogynnsamma omständigheter kunna förseningarna bli mångdubbelt större än den tid, varmed beslutet om fartygsbyggnadsplanen uppskjutes.

I hemställan till riksdagen föreslås emellertid, vad angår materiel till jagare, bemyndiganden endast till två jagare med den motiveringen, att frågan om nybyggnad av ytterligare två bör bedömas först i samband med prövningen av fartygsbyggnadsplanen i dess helhet.

Genom denna uppdelning av frågan om byggandet av fyra jagare har grundtanken i marinchefens plan allvarligt ruckats. Beställningen av den avsedda serien om fyra jagare skulle således icke kunna läggas ut samtidigt, vilket kommer att medföra ökade kostnader och förlängda leveranstider. Marinförvaltningens tidigare nämnda skrivelse är ett tydligt bevis för det

ansträngda arbetsläget inom den svenska industrien. Viss materiel måste också beställas från utlandet. Det utrikespolitiska läget gör det nödvändigt att utan tidsutdräkt utnyttja varje tillfälle som bjuds att beställa denna materiel.

Jag anser därför att leveransläget är sådant att beställningar inom landet och från utlandet av samtlig materiel med lång och osäker leveranstid måste ske snarast för att undvika risken av avsevärda förseningar och fördyringar.

För att i görligaste mån minska de förseningar och fördyringar, som bliva följden av ett uppskov med beslut om planen till vårsessionen vid 1952 års riksdag, anser jag det erforderligt att utöka det i Kungl. Maj:ts proposition nr 223 föreslagna bemyndigandet för beställningar av materiel. Jag anser det vidare nödvändigt att behandlingen av planen i dess helhet äger rum vid tidigaste möjliga tillfälle vid vårsessionen.

Ökningen av bemyndigandet för beställningar av materiel bör avse dels huvud- och hjälpmaskinerier för ytterligare två jagare för en beräknad kostnad av 10 000 000 kr., dels viss vapenmateriel med lång och osäker leveranstid till en beräknad kostnad av 15 000 000 kr.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta

a) att bemyndiga Kungl. Maj:t att, utöver i propositionen nr 223 äskat beställningsbemyndigande, medgiva utläggandet av beställningar på materiel för ytterligare två jagare, jämte viss vapenmateriel med lång och osäker leveranstid, till en beräknad kostnad av 25 000 000 kronor samt

b) att i övrigt beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 10 november 1951.

Erik Hagberg,
Malmö.
